

Економіка

УДК 336.1+355.1

Луцик Юлія Олександрівна

*кандидат економічних наук, доцент,
начальник кафедри економіки та фінансового забезпечення
Національний університет оборони України*

Lutsyk Yuliya

*PhD in Economics, Associate Professor,
Chief of the Department of Economics and Financial Support
National Defense University of Ukraine*

ORCID: 0000-0002-1486-2336

Череватий Тарас Володимирович

*кандидат військових наук,
доцент кафедри економіки та фінансового забезпечення
Національний університет оборони України*

Cherevatiy Taras

*PhD in Military,
Associate Professor of the Department of Economics and Financial Support
National Defense University of Ukraine*

ORCID: 0000-0003-0866-295X

Кравчук Юрій Олексійович

*слухач
Національного університету оборони України*

Kravchuk Yurii

*Student of the
National Defense University of Ukraine*

ORCID: 0009-0006-6317-0535

**ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВПРОВАДЖЕННЯ В МІНІСТЕРСТВІ
ОБОРОНИ УКРАЇНИ**

**EUROPEAN STANDARDS OF INTERNAL AUDIT AND PROSPECTS
OF THEIR IMPLEMENTATION IN THE MINISTRY OF DEFENSE OF
UKRAINE**

Анотація. Вступ. Питання використання фінансових та матеріальних ресурсів на потреби оборони нашої країни є надзвичайно актуальним в умовах повномасштабної агресії російської федерації проти України. Інструментом контролю за ефективним витрачанням наявних ресурсів є комплекс заходів внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту.

Відповідно, одним із важливих напрямків сьогодні є гармонізація національного законодавства із законодавством Європейського Союзу, регламентація функціонування внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту як в Україні загалом, так і в системі Міністерства оборони України зокрема.

Мета. На підставі порівняння європейських стандартів внутрішнього аудиту 2017 та 2024 років обґрунтувати доцільність та визначити шляхи їх впровадження в державному секторі нашої держави, в тому числі, у системі Міністерства оборони України.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є нормативно-правові акти, що регулюють питання внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту; праці вітчизняних та зарубіжних авторів, які здійснюють пошук нових відповідей на питання функціонування внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту; інформаційно-аналітичні матеріали у зазначеній сфері діяльності. В процесі здійснення дослідження було використано наступні наукові методи: за допомогою

поєднання теоретичних та емпіричних методів дослідження (аналіз, синтез, спостереження, опис), було проаналізовано зміну міжнародних стандартів внутрішнього аудиту; метод аналізу дозволив обґрунтувати необхідність перегляду існуючих підходів до розуміння необхідності протидії новим ризикам та загрозам.

На даному етапі маємо унікальну можливість одночасно із європейською спільнотою перейти протягом 2024 року із Міжнародних стандартів професійної практики внутрішнього аудиту 2017 року (далі – Стандарти-17) на Глобальні стандарти внутрішнього аудиту (далі – Стандарти-24), які офіційно опубліковані Радою з міжнародних стандартів внутрішнього аудиту 9 січня 2024 року відповідно до розробленого плану переходу на нові стандарти, який включає в себе терміни та заходи, які необхідно виконати під час кожного з п'яти етапів.

Результати. На підставі проведеного порівняння Стандартів-24 та Стандартів-17 виявити суттєві відмінності, встановити ступінь їх впливу на діяльність державного сектору, Міністерства оборони України, Збройних Сил України.

Перспективи. Зазначена тема має перспективи подальшого дослідження, зокрема щодо вироблення шляхів та способів впровадження Стандартів-24 у державному секторі та в системі органів військового управління всіх рівнів Міністерства оборони України. Відкривається наступний етап розвитку наукової думки у даному напрямку досліджень.

Ключові слова: *внутрішній контроль, внутрішній аудит, стандарти внутрішнього аудиту, повномасштабна агресія російської федерації проти України.*

Summary. *Introduction. The question of the use of financial and material resources for the defense needs of our country's is extremely urgent in the*

conditions of full-scale aggression of the Russian Federation against Ukraine. The tool for controlling the effective use of available resources is a set of internal control and internal audit measures.

Accordingly, one of the important directions today is the harmonization of national legislation with the legislation of the European Union, regulation of the functioning of internal control and internal audit both in Ukraine in general and in the system of the Ministry of Defense of Ukraine in particular.

Purpose. On the basis of a comparison of the European internal audit standards of 2017 and 2024, justify the expediency and to determine the ways of their implementation in the public sector of our country, including in the system of the Ministry of Defense of Ukraine.

Materials and methods. The materials of the research are normative legal acts regulating the issues of internal control and internal audit, the works of domestic and foreign authors who search for new answers to the questions of the functioning of internal control and internal audit, information and analytical materials in the specified field of activity. The following scientific methods were used during the research (scientific methods): using a combination of theoretical and empirical research methods (analysis, synthesis, observation, description), the change in international standards of internal audit was analyzed, the analysis method made it possible to justify the need to review existing approaches to understanding the need to counter new risks and threats.

At this stage, we have a unique opportunity to transition in 2024 at the same time as the European community from the 2017 International Standards of Professional Practice of Internal Auditing (hereinafter - Standards-17) to the Global Standards of Internal Auditing (hereinafter - Standards-24), which were officially published by the International Internal Auditing Standards Board on January 9, 2024 in accordance with the developed plan for the transition to new standards, which includes deadlines and activities to be completed during each of the five stages.

Results. Based on the comparison of Standards-24 and Standards-17, identify significant differences, establish the degree of their impact on the activities of the public sector, the Ministry of Defense of Ukraine, and the Armed Forces of Ukraine

Prospects. This topic has prospects for further research, in particular, regarding the development of ways and means of implementing Standards-24 in the public sector and in the system of military management bodies of all levels of the Ministry of Defense of Ukraine. The next stage of the development of scientific thought in this direction of research is opening.

Key words: internal control, internal audit, internal audit standards, full-scale aggression of the Russian Federation against Ukraine.

Постановка проблеми. Використання бюджетних коштів та майна на потреби оборони, діяльність органів військового управління всіх рівнів Міністерства оборони та Збройних Сил України значною мірою залежить від ефективності функціонування внутрішнього контролю, зокрема управління, реагування на ризики і нові виклики. Логічним продовженням зазначених заходів є проведення аудиту використання коштів та майна.

На сучасному етапі розвитку внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту першочергового значення набуває виконання умов щодо вступу нашої країни до Європейського Союзу. Одним з пріоритетних питань є впровадження дієвої системи внутрішнього аудиту в державному секторі, в тому числі в Міністерстві оборони України.

На сьогоднішній день європейськими аудиторськими організаціями проведена значна робота, результатом якої є впровадження починаючи з 2025 року Стандартів-24. На нашу думку доцільним є проведення порівняння Стандартів аудиту 2017 та 2024 років з метою:

- визначення напрямків імплементації зазначених стандартів у нормативно-правову базу та практичну діяльність органів управління

державного сектору всіх рівнів.

- визначення основних шляхів і способів вдосконалення діяльності з питань прийняття управлінських рішень, реагування на виклики, управління ризиками, виконання заходів внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питання гармонізації внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту державного сектору, Міністерства оборони України, Збройних Сил України не залишається без уваги науковців. Свої дослідження з даного напрямку проводять Лойшин А.А., Кустрич К.Г., Ульянов К.Є., Атаманчук Н.І. [5; 6; 7]. Більшість авторів зосереджується на питаннях, пов'язаних із розвитком внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту відповідно до Європейських стандартів на рівні держави в цілому та на рівні Міністерства оборони та Збройних Сил України зокрема, враховуючи нові виклики та загрози, спричинені повномасштабною агресією російської федерації проти України.

Водночас актуальним є вивчення Стандартів-24 і процесу їх впровадження в Україні, враховуючи специфіку діяльності державного сектору, особливо структурних підрозділів Міністерства оборони та Збройних Сил України.

Формулювання цілей дослідження. На підставі аналізу основних положень Стандартів-17 та Стандартів-24 і нормативно-правової бази України запропонувати шляхи подальшого впровадження європейських стандартів внутрішнього аудиту в діяльності Міністерства оборони України та Збройних Сил України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Радою з Міжнародних стандартів внутрішнього аудиту у січні 2024 року опубліковані Стандарти-24, які набувають чинності у 2025 році. Зазначені стандарти приходять на заміну Стандартам-17. Гармонізація діючих на даний час у Міністерстві

оборони України норм із зазначеними стандартами відкриває унікальну можливість щодо вирішення декількох питань одночасно:

- в плановому порядку розпочати діяльність відповідно до нових стандартів сумісно зі всім європейським співтовариством;
- переосмислити підходи та розуміння поняття "ризик", виробити нову філософію управління ризиками;
- в подальшому стати рівноправним партнером країн Європейського Союзу у сфері внутрішнього контролю, внутрішнього аудиту за такими напрямками діяльності, як публічні фінанси, використання державного майна, стратегічне планування та виконання функцій держави у сфері національної безпеки та оборони.

Нові стандарти покликані надати допомогу організаціям у вирішенні проблем сучасного складного середовища ризиків, розуміння ризиків, аналізу причин та факторів з метою мінімізації впливу на виконання визначених функцій, завдань, досягнення запланованих результатів в діяльності. Мова в першу чергу йде про стандарти внутрішнього аудиту, але в них ключова увага приділяється саме заходам щодо організації внутрішнього контролю, в тому числі органів військового управління всіх рівнів.

Враховуючи правий режим воєнного стану, повномасштабну агресію російської федерації проти України і бажання України стати повноправним членом Європейського Союзу, зазначений підхід набуває особливої актуальності для нашої країни.

Слід зазначити, що при розробці Стандартів-24 взято за основу п'ять ключових елементів Стандартів-17: місія внутрішнього аудиту, сутність внутрішнього аудиту, основні принципи професійної практики, кодекс етики та стандарти. Визначена хронологія впровадження нових стандартів в країнах Європейського Союзу:

1. Січень 2024 року – звіт про процес імплементації стандартів, громадські коментарі.
2. Лютий 2024 року – відпрацювання глоссарію та типового статуту внутрішнього аудиту, проведення ознайомчих семінарів. Публікації в профільних виданнях.
3. Березень 2024 року – розроблення резюме ключових стандартів, оновлення практичних посібників.
4. II – IV квартали 2024 року – переклад стандартів, з урахуванням заходів кібербезпеки оприлюднення для громадського обговорення, видання Червоної книги та керівництва з оцінки якості, проведення міжнародної конференції.
5. I – II квартали 2025 року – набуття чинності новими стандартами та складання іспитів спеціалістами із внутрішнього аудиту [7].

Крім того, слід звернути увагу на назву стандартів: “Міжнародні”, “Глобальні”. Міжнародні організації аудиторів протягом 2017 – 2023 років провели колосальну аналітичну роботу по розробці нових стандартів. Були проведені опитування бізнес-лідерів, аудиторів, громадськості тощо. Всі ці заходи були здійснені з метою удосконалення та покращення роботи в різноманітних сферах діяльності, проведення аудитів, управління новими викликами та ризиками, розвитку бізнеса, держави та суспільства.

Нові стандарти розроблені шляхом деталізації (уточнення), оптимізації, скасування (введення) нових положень до старих стандартів. Закладена нова філософія підходу до ризиків, зокрема: ризик – це нова можливість, ризик-орієнтоване стратегічне планування – це запорука розвитку і стабільності існування будь-якої організації. Уточнено права та повноваження аудиторів, підходи до проведення заходів внутрішнього аудиту тощо.

Інститут внутрішніх аудиторів є міжнародною професійною асоціацією, що обслуговує понад 245 000 членів та видала понад 190 000 сертифікатів сертифікованого внутрішнього аудитора (CIA) в світі, визнана лідером у сфері внутрішнього аудиту щодо стандартів, сертифікації, освіти, досліджень та технічного керівництва. Дана асоціація провела порівняння стандартів внутрішнього аудиту 2017 та 2024 років, за результатами якого можемо зробити проміжні висновки в частині застосування майбутніх змін в діяльності аудиторської служби та керівників органів військового управління оперативного і стратегічного рівнів у системі Міністерства оборони України.

Доцільно проаналізувати основні відмінності Стандартів-17 та Стандартів-24 років стосовно їх застосування у державному секторі та в системі Міністерства оборони України. Право встановлення ступеню ефективності процесів управління ризиками, відповідності визначених цілей місії організації, яке надавалося аудитору, в Стандартах-24 не застосовується. Це пояснюється тим, що висновок аудитора не завжди буде об'єктивним тому, що протягом того невеликого терміну, який відводиться для проведення контрольного заходу, не можливо детально розібратись у всіх специфічних питаннях діяльності тієї чи іншої організації та, відповідно, існує висока ймовірність хибних висновків.

Продовженням попереднього твердження є скасування норми щодо оприлюднення результатів аудиту керівником аудиторської групи після оцінки потенційних ризиків для організації. Вважаємо, що скасування зазначеної норми є доцільним та матиме наступні позитивні наслідки:

для служби внутрішнього аудиту – зменшення ймовірності судових позовів з боку об'єктів аудиту;

для організацій – уникнення небажаного розголошення результатів аудиту, суб'єктивної реакції старших начальників, розголошення викривлених даних в засобах масової інформації тощо.

Одне з положень Стандартів-17 говорить про те, що під час попереднього вивчення об'єкту майбутнього аудиту можуть бути виявлені недоліки в організації керівництва, управління ризиками та контролю, не застосовується у Стандартах-24. Раціональне зерно полягає в тому, що під час попереднього вивчення аудитор знайомиться із специфікою діяльності організації, тому він не може виявляти недоліки не володіючи інформацією про стан справ.

Разом з цим, введені нові вимоги професійної етики аудиторів:

- проявляти професійну сміливість і чесність у будь-яких ситуаціях та завжди вживати належних заходів;
- захищати підпорядкований особовий склад, чітко визначати межі його компетенції та заходи, до яких фахівці можуть бути залучені;
- дотримуватись професійного скептицизму під час планування та виконання заходів (виключати елемент допитливості у своїй діяльності, критично оцінювати достовірність інформації, перевіряти надану інформацію та свої висновки перед їх оприлюдненням);
- регламентовано порядок оформлення результатів аудиту та реалізації їх матеріалів.

По-новому трактується місія внутрішнього аудиту – суспільні інтереси включають в себе соціальні та економічні, загальний добробут суспільства та організацій, які діють у цьому суспільстві. При цьому, враховуються інтереси роботодавців, працівників, інвесторів, ділових та фінансових кіл, клієнтів, споживачів, регуляторів, уряду. Суспільні інтереси залежать від багатьох факторів та повинні враховувати етику, справедливість, культурні норми та цінності, а також потенційний різноманітний вплив на конкретних осіб або прошарки суспільства. Саме тому, внутрішній аудит відіграє вирішальну роль у підвищення здатності організації служити суспільним інтересам. Хоча основною функцією внутрішнього аудиту є надання допомоги під час прийняття управлінських

рішень, управління ризиками та контроль, його вплив виходить за межі організації. Внутрішній аудит покликаний сприяти розвитку організації.

Важливим новим стандартом є регламентація питань внутрішнього аудиту в державному секторі. Відзначається суттєва різниця між державним та приватним секторами суспільства та наявністю політичної складової у державному секторі.

Слід виділити наступні зміни у зазначених стандартах, що стосуються безпосередньо діяльності Міністерства оборони України та Збройних Сил України:

- участь керівництва у діяльності аудита;
- візія та стратегічні плани діяльності;
- розуміння ризиків у діяльності органів військового управління;
- планування, супроводження та оцінка ефективності заходів;
- звітність, оцінка результатів та ефективна комунікація [8; 9].

Одним із ключових меседжів, який запроваджується у нових стандартах – переосмислення ризику та переведення поняття “ризик” із площини загроз у площину нових можливостей, що автоматично надає можливість органам військового управління своєчасно реагувати на загрози, що можуть виникнути, уникати або долати ризики у своїй діяльності.

Суттєво підвищить ефективність діяльності будь-якого органу військового управління розуміння того, що за відсутності ризику – відсутній прогрес. Розумне прийняття ризику та управління ним – єдиний спосіб стабільного функціонування та виконання завдань, долати невизначеність та виробляти стійкість до нових викликів. Даний вислів підтверджується аналітичними дослідженнями компанії Price water house Coopers, утвореної в 1998 році в результаті злиття двох компаній, які були створені в середині 1800-х років в Лондоні. На даний час компанія обслуговує 26 галузей з питань аудиту, оподаткування, кадрових ресурсів,

транзакцій, підвищення продуктивності та управління кризовими ситуаціями. Під час зазначеного дослідження було опитано 3 910 бізнес-лідерів, керівників з управління ризиками, фінансистів та аудиторів. За результатами опитувань були зроблені наступні ключові висновки, які на нашу думку, доцільно використовувати в практичній діяльності органів управління державного сектору, органів військового управління Міністерства оборони та Збройних Сил України:

1. Як технологія змінює уявлення про ризик? Технології відіграють важливу роль у схильності до ризику, пом'якшення цього ризику, підвищення стійкості. Наприклад, під час отримання новітніх зразків озброєння від наших партнерів, або закупівлі технологій та налагодження власного виробництва.

2. Вплив людського фактору на використання техніки. Схильність до ризику в процесі управління людьми та технікою, створення цінності та захист цінностей. Як приклад, використання в бойових діях обмеженої кількості новітнього ефективного озброєння та боєприпасів до нього потребує належної підготовки персоналу, як операторів так і командирів тактичної ланки.

3. Важливо зрозуміти, що переосмислення будь-якого ризику дає можливість створення нової цінності для своєї організації. Піонери цієї справи (біля 5% від загальної кількості організацій) досягають стабільності у своїй діяльності, керуються збалансованим підходом до управління ризиками, керованим людиною і технологіями та досягають максимального ефекту у виконанні покладених на орган військового управління функцій.

Враховуючи сучасні виклики в Європі та світі, на перший план виходять такі ризики, як кібербезпека, управління інформаційними технологіями, управління ризиками конфіденційності, соціальний захист

військовослужбовців та прийняття управлінських рішень військовими керівниками всіх рівнів.

Готовність органу військового управління до діяльності в умовах невизначеності, постійно виникаючих складних ризиків та їх постійної зміни. Різка зміна характеру бойових дій на території України або на певних напрямках спричиняє нові виклики для органів військового управління щодо організації відповідних видів забезпечення військ. Що в свою чергу буде індикатором стійкості до різких змін та гнучкості у прийнятті рішень керівником, здатності розробити пропозиції варіантів рішення керівника та своєчасно реалізувати вже прийняте управлінське рішення колективом.

Висновки. В результаті аналізу матеріалу, використаного при підготовці даної статті вважаємо за доцільне зробити наступні висновки:

1. На сьогоднішній день у нас з'явилась унікальна можливість щодо гармонізації національного законодавства із європейським у сфері внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в рамках переходу на Стандарти-24 у визначені для всього європейського співтовариства терміни.

2. Порівнюючи діючу у державному секторі та Міністерстві оборони України нормативно-правову базу з питань внутрішнього аудиту та внутрішнього контролю із новими стандартами можемо стверджувати, що даний перехід не потребуватиме суттєвих змін в керівних документах та значних економічних затрат.

3. Вивчення і впровадження в практичну діяльність нових стандартів дає можливість керівництву державного сектора, Міністерства оборони, Збройних Сил України переосмислити поняття управління ризиками і аудиторської діяльності та, відповідно, створює передумови для конструктивного діалогу між керівниками органів військового управління по вертикалі та горизонталі в процесі використання бюджетних коштів,

матеріально-технічних ресурсів на потреби оборони з метою забезпечення надання гідної відсічі агресії російської федерації проти України.

4. Впровадження Стандартів-24 відкриває черговий етап розвитку наукової думки в даному напрямку досліджень, наукового обґрунтування подальшого розвитку та вдосконалення питань ризик-орієнтованого планування діяльності державного сектору, стійкості до нових викликів та загроз мінливого безпекового середовища.

Література

1. Деякі питання здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.09.2011 р. № 1001. Дата оновлення: 10.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 18.03.2024).
2. Про затвердження порядку організації в системі Міністерства оборони України внутрішнього контролю та управління ризиками : Наказ Міністерства оборони від 02.04.2019 р. № 145. Дата оновлення: 10.05.2019. URL: https://www.mil.gov.ua/content/pdf/vnytr_control/n145_020419.pdf (дата звернення: 06.03.2024).
3. Про організацію діяльності з внутрішнього аудиту в системі Міністерства оборони України : Наказ МО України від 15.12.2020 р. № 475. Дата оновлення: 10.01.2021. URL: https://www.mil.gov.ua/content/nakaz_mou/475_mou.PDF (дата звернення: 06.03.2024).
4. Лойшин А.А., Кустріч К.Г. Проблематика функціонування державного внутрішнього фінансового контролю в Україні. *Journal of Scientific Papers "Social Development and Security"*. 2022. № 12(4). С. 27-45.

5. Лойшин А.А., Ульянов К.Е. Удосконалення підходу до організації і здійснення контролю за використанням (освоєнням) ресурсів у Збройних Силах України в період дії правового режиму воєнного стану. *Journal of Scientific Papers "Social Development and Security"*. 2023. № 13 (3). С. 98-115.
6. Атаманчук Н.І. Адміністративно-юрисдикційна діяльність Рахункової палати України: сучасний стан і перспективи реформування на шляху до вступу до Європейського Союзу. *Нове українське право*. 2023. № 5. С. 46-52.
7. Seeing through walls to find new horizons. *PwC*. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/services/audit-assurance/internal-audit/global-internal-audit-study.html>. (дата звернення: 09.03.2024).
8. PwC's Global Risk Survey 2023. *PwC*. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/issues/risk-regulation/global-risk-survey.html> (дата звернення: 09.03.2024).
9. PwC – Implementing the IIA's new Global Internal Audit Standards. *PwC*. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/services/audit-assurance/internal-audit/new-global-internal-audit-standards.html> (дата звернення: 09.03.2024).
10. Future of the IPPF Evolution. *The Institute of Internal Auditors*. URL: <https://www.theiia.org/en/standards/2024-standards/future-of-the-ippf-evolution/> (дата звернення: 09.03.2024).
11. Global Internal Audit Standards. *The Institute of Internal Auditors*. URL: <https://www.theiia.org/en/standards/2024-standards/global-internal-audit-standards/#newstandards> (дата звернення: 09.03.2024).

References

1. Деякі питання здійснення внутрішнього аудytu та створення підрозділів внутрішнього аудytu: Постанова Кабінету Міністрів України від

- 28.09.2011 r. № 1001. Data onovlennia: 10.10.2023. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-2011-%D0%BF#Text>.
2. Pro zatverdzhennia poriadku orhanizatsii v systemi Ministerstva oborony Ukrainy vnutrishnoho kontroliu ta upravlinnia ryzykamy: Nakaz Ministerstva oborony vid 02.04.2019 r. № 145. Data onovlennia: 10.05.2019. URL:
https://www.mil.gov.ua/content/pdf/vnytr_control/n145_020419.pdf.
 3. Pro orhanizatsiiu diialnosti z vnutrishnoho audytu v systemi Ministerstva oborony Ukrainy: Nakaz MO Ukrainy vid 15.12.2020 r. № 475. Data onovlennia: 10.01.2021. URL:
https://www.mil.gov.ua/content/nakaz_moy/475_mou.PDF.
 4. Loishyn A.A., Kustrich K.H. Problematyka funktsionuvannia derzhavnogo vnutrishnoho finansovoho kontroliu v Ukraini. *Journal of Scientific Papers "Social Development and Security"*. 2022. № 12(4). S. 27-45.
 5. Loishyn A.A., Ulianov K.E. Udoskonalennia pidkhodu do orhanizatsii i zdiisnennia kontroliu za vykorystanniam (osvoieniam) resursiv u Zbroinykh Sylakh Ukrainy v period dii pravovoho rezhymu voiennoho stanu. *Journal of Scientific Papers "Social Development and Security"*. 2023. № 13 (3). S. 98-115.
 6. Atamanchuk N.I. Administratyvno-yurysdyktsiina diialnist Rakhunkovoi palaty Ukrainy: suchasnyi stan i perspektyvy reformuvannia na shliakhu do vstupu do Yevropeiskoho Soiuzu. *Nove ukrainske pravo*. 2023. № 5. S. 46-52.
 7. Seeing through walls to find new horizons. *PwC*. URL:
<https://www.pwc.com/gx/en/services/audit-assurance/internal-audit/global-internal-audit-study.html>.
 8. PwCs Global Risk Survey 2023. *PwC*. URL:
<https://www.pwc.com/gx/en/issues/risk-regulation/global-risk-survey.html>.
 9. PwC – Implementing the IIAs new Global Internal Audit Standards. *PwC*.

URL: <https://www.pwc.com/gx/en/services/audit-assurance/internal-audit/new-global-internal-audit-standards.html>.

10. Future of the IPPF Evolution. *The Institute of Internal Auditors*. URL: <https://www.theiia.org/en/standards/2024-standards/future-of-the-ippf-evolution/>.
11. Global Internal Audit Standards. *The Institute of Internal Auditors*. URL: <https://www.theiia.org/en/standards/2024-standards/global-internal-audit-standards/#newstandards>.